

Hortensia Papadat-Bengescu: Concert din muzică de Bach

Caracterizarea personajelor

Personajele sunt supuse unei adânci analize în zonele obscure ale conștiinței. Tehnica portretistică este modernă. Un personaj este prezentat cu multiple și variante imagini din partea mai multor personaje, ale personajului însuși sau conturat de către autoare. Autoarea elaborează portrete în trepte prin tușe succesive, de la diverse niveluri, din perspective schimbate. Personajele sunt puse să se verifice în situații cheie, mai toate trecând pe rând în primul plan ; ele se contemplă singular, se autoobservă, cercetează pe ceilalți și sunt observate ca într-un film, scrutate de indivizii din jur. Eroii sau eroinele se prezintă cu o imagine dublă: exterioară, adică masca pentru salvarea aparențelor și lumea interioară, stratificată pe etaje și subsoluri ale conștiinței în funcție de momentele diferite ale vieții lor în situațiile în care se află. Complexitatea lor se dezvăluie în timp.

Un rol important joacă în evoluția personajelor tarele biologice și sociale. Apar astfel în roman personaje grotești și patologice cu valori simbolice, o întregă estetică a urâtului cum sunt gemenii Hallipa, Mika-Lé Rim, monștri fizici și morali.

Ada Razu: Orfană și majoră, cu avere proprie, se măritase cu prințul Maxențiu pentru a-și satisface aspirațiile nobiliare. Știa că l-a luat pe prinț ca să-l plătească.

Scriitoarea prezintă date esențiale atât despre aspectul fizic cât și despre viața ei: costelivă, campioană de tenis și la dans, oacheșă și păroasă, cu fața negricioasă și cu ochii aprinși, mâinile slabe, negre, cu inele mari, printre care un safir uriaș, senzuală și capricioasă, o călăreață admirabilă. Fire mondenă și de o frivolitate evidentă, vulgară, căsătorită abia de doi ani cu Maxențiu, nu are curajul să se afișeze în societate cu Lică. Atrasă de aspectul lui fizic, Ada nu ezită să-l vâre în casă, din momentul în care află că el este unchiul “înfumuratei” doamne Hallipa Drăgănescu. Prin această relație Ada întrevede posibilitatea de a pătrunde la recepțiile Elenei. Așa se explică propaganda pe care o face pentru concertul Elenei. Tot din snobism nu ezită să-l scoată din casă pe Maxențiu, bolnav, la parada sportivă, când va oferi publicului prezența lui Lică, angajat la grajdurile sale, pe care societatea trebuia să-l înghită.

Ada este prezentată și din prisma lui Lică care o vede ca pe “o țigăncușă uscată ca un drac, cu buze roșii ca sângele închegat și cu o pereche de ochi aprinși sub boneta de piele ce o împodobește, ascuțindu-i mai tare bărbia ascuțită ... o femeiușcă pipărată”, zicându-și în sine: “ce gașperiță” sintetizând astfel dintr-o privire calitatea femeii. Lui Marcian însă îi scapă partea vulgară și vicioasă a firii ei, crezând-o în naivitatea și optimismul său o femeie de treabă.

Maxențiu: reflectă preocuparea scriitoarei pentru studiul stărilor maladive, declinul fizic, scoțând la suprafață intime și neprevăzute reacții ale bolnavului, care manifestă o adevărată plăcere de a se autoobserva. Și Maxențiu are un secret de care nu-i plăcea să se vorbească, mama lui era o binecunoscută cântăreață franceză de variété, ce avea domeniul “Plăiesele” ca dar de la un prinț bătrân, tată prezumtiv al lui Maxențiu, care-l recunoscuse totuși.

Lică îl vedea ca “un biet coconăș galben ca de ceară cu gene roșii și cu ochi pătați”. Purta o bărbiță blondă, ascuțită, cu fire veștede, era un bărbat lingav.

Ada în sinea ei spunea : ” s-a ramolit de tot, ce sunt ochii ăia galbeni? O stârpitură de viță mare. Nobil am vrut, nobil am.”

Hortensia Papadat-Bengescu îl arată evoluând sub influența bolii înregistrând conștiința iremediabilului, evoluând de la stările de răutate și egoism la indiferența totală asupra tot ce înseamnă viață, contactul cu exteriorul.

Lică Trubadurul: îmbogățește galeria tipologică a parvenitului în timpurile moderne. Este o fire boemă, cu apucături de fante de mahala. Despre el aflăm că era certat cu familia pentru că nu învățase carte, deși avea neamuri procopsite. Sora lui este Lenora, căsătorită cu moșierul Hallipa, dar care îl tratează pe Lică ca pe câinii bărbatului ei. Cu un fizic agreabil “subțirel, sprinten, cu figura plăcută, cu ochii vioi de veveriță, părul negru din care se lăsa o buclă mare pe frunte, cu mâinile și picioarele mici și subțiri și dinții albi, mărunți, avea aerul unui țângău ”. Fire vagabondă, îi plăcea să trăiască pe drumuri.

Maxențiu îl califică de la început “haimanaua de uliță, șnapanul”. Guraliv, cu un vocabular picant, deși era destul de delicat, sobru și econom cu punga lui, știe să profite comandându-și haine cu croială englezească pe banii Adei, încât era o plăcere să-l privești.

Bătrânul Vandali vede în el un tânăr șarmant.

Mini când îl vedea la Rim, avea o tresărire. Pe stradă îi părea un haiduc modern a cărui pădure e orașul. Era temperat și nimeni nu-l văzuse beat: ” nimic nu-I plăcea mai mult ca banul dobândit prea lesne și prin șiretlic ”.

Sia: e fiica lui, dintr-o legătură de tinerețe cu Lina, era posacă, ursuză și greoaie cu o fire primitivă, vulgară cu minte “strâmtă”. Fusese instalată ca infirmieră în familia doctorului Rim, imediat după ce terminase școala. Are un sfârșit tragic .

Personajele reflector **Mini** și **Nory** care fac legătura între romanele ciclului Hallipilor sunt prezentate și ele cu dorința de căpătuială și de a parveni în înalta societate și preocupate în permanență de a ști tot ce se întâmplă în Bucureștii acelor timpi.

În afara acestor lumi bolnave reprezentată de Maxențiu, Rim, Lenora, în roman apar și anomalii legate de nereușita gemenilor Hallipa, de încercările de sinucidere ale Elenei și apoi ale Mikăi-Lé --- o umanitate dominată de instincte.

Concertul din muzică de Bach cu acordurile ei muzicale, care domină întreg romanul, prin sinesteziile sale de sunet și culoare se încadrează în parte curentului simbolist. De altfel îmbinarea între tradițional și modern este specifică Hortensiei Papadat-Bengescu.

Prin romanele sale ea se înscrie în galeria marilor romaniere ale literaturii universale reprezentată de George Sant, George Eliot, surorile Brönte sau Virginia Wolf.